

<i>student</i>	<i>predmet</i>	<i>vježba</i>
Jelena Đokić	Gluma	diplomski rad - pismeni

MOJA GLUMA

(razvoj svijesti o glumi i sebi kao glumici)

Ja, kao mala, nisam maštala da budem glumica. Prošla je osnovna, pa i dobar dio srednje škole uglavnom sa razmišljanjem šta neću. I tako sve do audicije za nove članove u hercegnovskom amaterskom pozorištu. Naravno, audiciju prođem i uskoro zaigram u predstavi *Ribarske svade* u režiji Slavka Kovačevića. Prošlo je to kako je prošlo, ali po prvi put sam bila nečim skroz zaokupljena, ispunjena i konačno saznala šta hoću.

Moj potencijal je bio uočen i omogućeno mi je da se ozbiljno pozabavim tj. posvetim glumi. Pošto sam po sistemu "manjeg otpora" upisala fakultet na Cetinju i pošto je to bio moj izbor, dakle ništa nametnuto ili nešto što se mora, gluma je polako postajala nešto primarno i ja sam u tome uživala.

Talent kao "lakoća kojom se riješavaju i najkomplicovaniji tehnički zadaci" (BS) je bio ustanovljen, ali četvorogodišnjim studiranjem glume naučila sam da vladam i upravljam njime tj. da ga koristim. Međutim, šta sve spada pod tu lakoću?

Lako otkriti radnju, lako realizovati radnju i biti gospodar svog tjelesnog aparata. Gluma je dakle = RADNJA. Ja i ti kao ličnosti činimo igrajući. Sve magle i mistifikacije su time nestale i posvetila sam se učenju ovladavanja radnjom.

Otkrivanje radnje

Pažljivim čitanjem i razumijevanjem teksta tj. prikupljanjem činjenica kao datosti, upoznajem se sa radnjom, osnovnom pričom komada. Zatim treba otkriti zadatak lika, tj. funkciju uloge. Ko sam ja (zadati lik) u toj priči? Ustanoviti dinamičke sile, protivnike i pomoćnike pri realizaciji svog glavnog zadatka koga otkrivam iz

samog srca komada kako bi podstakla uobrazilju i vodila unutarnji život uloge.

Rad na ulozi se time podiže na viši nivo, time se razlikuje od amaterske igre i onoga što me proganjalo tokom čitavog studiranja, čuvene izreke "I ćorava koka ubode zrno". Sve će se desiti i dešava se namjerno, jer ja tako želim. Ne može i ne smije niko znati priču i svrhu mog zadatka bolje od mene. Time se uspostavlja kamen temeljac uloge.

Realizacija radnje

Nakon što sam riječi i rečenice pretvorila u misli i situacije, uobraziljom pokušavam doprijeti do sebe same u datoj situaciji i najiskrenijeg reagovanja na date okolnosti, držeći se partnera "k'o pijan plota", otkrivajući šta mi to partner radi i odgovaranjem po sistemu "nije nego..." ili "da, ali i...", stvaram mali život na sceni.

Naravno, time je završena faza rada na ulozi. Sada taj život treba napraviti "životnijim od života samog". Umjetnost-gluma je zato i izazov jer se uvijek odlazi korak dalje, uvijek treba prevazići i samog sebe. Stoga uspostavljen život treba maštom obogatiti, misli ostrastiti, uključiti emociju tj. osjećanja. "Svijesnom psihotehnikom do podsvijesnog stvaralaštva". Pustiti tijelo da odreaguje.

Mislim da sam uspjela da sačuvam dijete u sebi i volju za igom. Ukoliko su mi jasna "pravila igre", lako se upuštam i osjećanja me prate. Time se radnje konkretizuju i dobijaju na kvalitetu kao što i karakter dobija dušu. Smatram da u sebi nosim dosta topline, pozitivne energije i emocije koju nose i moji likovi, ali to nikako ne treba da bude polazište, već lični pečat na kraju. U suprotnom, uloga bi ostala neodređena, nejasna, uopštena i najjasnije rečeno dosadna.

Ovdje također treba spomenuti pamćenje i koncentraciju kao bitna sredstva pri realizaciji radnje. Koncentracija mi je dosta dobra.

Vrlo brzo sam u stanju da se obuzmem nečim, odstarnim nebitno od bitnog. Na svim igrama tj. vježbama koncentracije tokom studiranja sam bila nepobjediva, a i pamćenje je zadovoljavajuće. Rijetke su situacije da zaboravim ili permutujem replike.

Time sam obradila i psihička svojstva talenta.

Prenosna sredstva

(fizička svojstva talenta: tjelesni aparat i tjelesne karakteristike)

Govor - moj glavni problem.

Fakultet sam upisala sa jako lošom artikulacijom. Pošto je problem bio konstatovan, potražila sam i pomoć od stručnog lica (logopeda), što se vidi iz priloženog. Problem nije bio u deformitetu vilice tj. govornog aparata, već je nastao pod uticajem okoline i odrastanja u Splitu. Problem je trebalo samo osvijestiti i vježbati. Nedovoljna kontrolisanost privatnog govora je bila najveća prepreka u razvoju, međutim, nakon četiri godine govor, tj. izgovor je poprilično uznapredovao i ne ometa rad na ulogama.

Glas

Što se glasa tiče tu nije bilo velikih problema. Naravno, nisam imala osviješten centar i nisam znala da se poigravam sa svim mogućnostima svog glasa. Dešavalo se da se zarobim u par viših tonova, navodno ozvučenih i da se ne znam iz tog malog dijapazona osloboditi i gotovo da tulim.

Vježbama i poigravanjem i to sam savladala i sada iako imam mali opseg glasa itekako ga koristim u izgradnji svojih likova. Od Pipi , gdje moram koristiti svijetlije, veselije tonove do Klare, žene koja je ostala bez glasa, koju sam uradila zahvaljujući dubini svoga glasa, otvorenim grlom. Iako postoje šest govornih konstanti: glasnost, intonacija, intezitet, tempo, ritam i tembr (boja), ovladati

intonacijom mislim da je pravo umijeće i da se rijetko na to nailazi. Po meni je to sredstvo za najtačnije izražavanje misli.

Pokret

Pokret sam njegovala i prije fakulteta. Čitavu srednju školu bila sam članica plesnog društva "AS", tako da sam na fakultet došla sa dosta tananim, ali mišićavim i "žilavim" tijelom. Što se plesa i pokreta tiče, tu nekog napretka i nije moglo biti s obzirom na program nastave u predmetu Ritmika. Uglavnom sam se trudila da razvijam svoje mišiće i unapređujem elastičnost svoga tijela.

Na žalost, svojim tijelom nisam zadovoljna. Dosta mišića, naročito tokom posljednje godine se opustilo. Neuredan život, stalna promjena okruženja, iz hotela u hotel, loša ishrana, puno predstava... poprilično se odrazilo na moje tijelo.

Energija koju posjedujem je velika i može zamjeniti snagu, te sam uglavnom u projektima važila za pokretača od "lokomotive" do "energetske bombe", međutim koristeći snagu vjerovatno bih se manje umarala. Sve je, dakle, u organizaciji. Kad sebi organizujem život, isplaniraću i bar sat vremena dnevno posvećenih samo mom tijelu.

"U zdravom tijelu - zdrav duh!"

I treće svojstvo talenta *GLUMAČKI ŠARM I KARAKTER*

"Kažu da je smirenost ogromna sila", Dostojevski

Glumački šarm je sposobnost koliko glumac uspijeva da plijeni sa scene, zrači i privuče pažnju publike. To je, kao i karakter, još jedna datost, ali možda i presudna što se glumačke karijere tiče. Naš karakter će neminovno uticati i na karakter odigranih uloga i itekako uticati na rad na predstavi. Tokom studiranja sam zapamtila, a u profesionalnom radu se i uvjerila da su osobine dobrog glumca: tolerancija i strpljenje.

I ja se zaista trudim da takva budem i uspjeva mi, zato što se trudim. Znači da to svako može kome je u interesu da napravi dobru ulogu i na kraju, dobru predstavu.

BONUS:

ODNOS PREMA KOMIČNOM

Budale će se smijati ali će pametnima biti mučno

Šekspir

Gluma je umjetnost, takvu je želim prikazati onima koji je, kao takvu, mogu prepoznati. Poštujem gledaoca i zato mu želim pružiti najbolje. Klonim se "jeftinih mamaca" za izazivanje smijeha: imitacija partnera, vulgarnosti, prostakluka...

"Komedija, kao prava umjetnost se suprostavlja budalaština-ma i ludostima, lažnim suprotnostima i lažnim protivrečnostima", Hegel.

To se itekako da osjetiti još u najranijim sačuvanim komedijama Aristofana u kojima on na najšaljiviji, ali ujedno i najdublji način, izlaže podsmjehu budalaštine demosa, ludosti njihovih govornika i državnika, besmislenost ratova i sl.

Nužno je, dakle, da pisac komediju učini komičnom, a na nama "sjenkama", glumcima i rediteljima, je da je kao takvu prepoznamo i majstorski vodimo.

Šta je to što djelo čini komičnim?

Bergson navodi par principa pri stvaranju komičnog ili kako ih on naziva "mehanizmi komičnog":

- *vrag na oprugu* - tj. sukobljenost dvije tvrodoglave sile, koje, bez obzira na nemogućnost razvoja nastavljaju sa djelanjem. Ponavljanje je u svojoj *uzaludnosti* dobar razlog za smijeh.

- *lutka na koncu* - ukidanjem slobode, ukida se i svaka ozbiljnost djelovanja lika. Ma kako uzvišeni i strasni poduhvati bili, vezivanjem ruku i nogu za konce, banalizujemo svaku vrijednost. Nema te dramatičnosti koja se ne bi mogla pretvoriti u komično, ako se likovi samo zamisle kao marionete. Kao što sam imala prilike da vidim u predstavi Dušana Jovanovića "Kasandra".

- *grudva snijega*... se kotrlja i kotrljajući raste... domine, kula od karata... sve su to principi kako mali naizgled bezazlen postupak stvori havariju. Nepažnja je uglavnom, u ovom slučaju, srž komičnog.

"Kad bi ljudi uvijek bili pažljivi prema životu, kad bismo održavali vezu s drugim ljudima, pa i sami sa sobom, nikada ne bismo djelovali kao da nam neko 'poteže uzice'", Bergson.

Osim pomenutih mehanizama postoje osnovna tri postupka tj. principa komičnog, ujedno i postupci vodvilja, a to su:

- *ponavljanje, već* pomenuto... ona su smješnija ako je ponavljani prizor složeniji i ako je prirodnije vođen. "Škola za žene" predstavlja dobar izvor za pronalazak svih potrebitosti. Trvoglavost Arnolfa pri ostvarivanju svog sumanutog plana...

- *obrt*, tj. "momenat prevarenog očekivanja", kulminacija i nagli preokret. Možda i najbitnije kod komičnog. Odjednom se u situaciji sve okreće protiv onoga koji je stvara (sjetimo se i prvog filma "Poliveni polivač"). Ovo je već i oblast gdje se itekako uočava i glumačka vještina i talent. Smisliti geg... Čaplin je imao i "znojnice", sobe za smišljanje gegova... Iznenaditi publiku vođenjem radnje, a opet ostati u priči...

- *nesporazum* - kao u životu, tako i na sceni nesporazumi tj. nerazumjevanja su suština svih problema. A spoznaja toga, naravno da izaziva smijeh, što sam i sama doživjela opet u predstavi "Škola za žene" kada se i Anjesa i Arnolf raduju vjenčanju iako mladenci u oba slučaja nisu isti...

Stvarati komično, a ne biti zabavljač... to je cilj. Ali simpatije publike može da izazove samo dobro srce. I Hegel navodi da su za komično potrebni beskrajno dobra volja i beskrajno samopouzdanje. Evo, da pomenem jedno "dobro srce" koje osvaja publiku, a i partnere; koje ne zabavlja već se očajnički bori sa svojim problemom; koje se ne smije već pati; koje igra za partnere i van scene; koje te i pogledom pomazi... Petar Kralj.

Eto, na kraju (ili početku) mislim da je
"ćorava koka" ipak progledala i da je
i sama svjesna svakog pogođenog,
a i promašenog zrna!

Hvala!